

TEORIA COLAPSULUI CIVILIZAȚIEI ÎN LITERATURA ANTICIPATIVĂ DE AVERTISMENT

Oliviu CRĂZNIC¹

oliviucraznic@yahoo.com

Abstract. Eschatologic theories have constantly preoccupied humanity, most often in a mystical sense. Recently, some of these theories have been noted for gaining (at least partially) scientific approval. Sometimes, more (or all) eschatological theories are considered to be in close connection to each other, thus constituting components of a more complex and unifying theory: The Societal Collapse Theory (or The End of Civilization Theory). The dystopian science-fiction, the apocalyptic science-fiction and the post-apocalyptic science-fiction are literary reflections (proving sometimes to be even anticipations) of the aforementioned theory/theories. When it does not directly or indirectly influence scientific ideas, science-fiction literature contributes to the popularization of these theories and to the general awareness of their implications. Our goal is to highlight here some literary science-fiction works: remarkable examples of Societal Collapse/End of Civilization Theory in literature.

Keywords: eschatology, end of civilization, societal collapse, global catastrophic risk, environmental disaster, literary theory, science fiction, dystopia, apocalyptic fiction, post-apocalyptic fiction

Rezumat. Teoriile escatologice au preocupat constant umanitatea, cel mai adesea în sens mistic. Recent, unele dintre aceste teorii au fost reținute pentru că au obținut (cel puțin parțial) aprobarea științifică. Uneori, mai multe (sau toate) teoriile escatologice sunt considerate a fi în strânsă legătură între ele, constituind astfel componente ale unei teorii mai complexe și unificatoare: Teoria colapsului societal (sau teoria sfârșitului civilizației). Știința-ficțiune distopică, știința-ficțiunea apocaliptică și știința-ficțiunea post-apocaliptică sunt reflecții literare (care se dovedesc uneori chiar anticipări) ale teoriei / teoriilor menționate anterior. Atunci când nu influențează în mod direct sau indirect ideile științifice, literatura de știință-ficțiune contribuie la popularizarea acestor teorii și la conștientizarea generală a implicațiilor lor. Scopul nostru este de a evidenția aici câteva lucrări de știință-ficțiune literară: exemple remarcabile de colaps societal / sfârșitul teoriei civilizației în literatură.

Cuvinte-cheie: escatologie, sfârșitul civilizației, colaps societal, risc global catastrofal, dezastru de mediu, teorie literară, știință-ficțiune, distopie, ficțiune apocaliptică, ficțiune post-apocaliptică.

Cuprins

1. Teoria colapsului civilizației
2. Teoria literară
3. Literatura colapsului civilizației. Scriitori și opere (selecție exemplificativă)
4. Concluzie
5. Bibliografie selectivă

---

¹ Scriitor, critic literar, publicist; https://ro.wikipedia.org/wiki/Oliviu_Cr%C3%A2znic.

1. Teoria colapsului civilizației

Teoriile escatologice (gr. *eskhaton*: sfârșit; *logos*: studiu) au preocupat constant, din cele mai vechi timpuri, omenirea – fie că preconizau distrugerea Universului, a Terrei, a vieții pe Terra, ori „doar” a speciei noastre.

În epocile trecute, acestea aveau, ca regulă generală, un **caracter mistic** (a se vedea textele sacre, precum *Apocalipsa lui Ioan* în creștinism ori *Coșul sutrelor* în budism) sau, cel mult, **pseudoștiințific** (a se vedea, de pildă, „Potopul din 20 februarie 1524”, anunțat de „calcululele” astrologice ale profesorului german Johannes Stöffler², ori „descifrarea” mesajelor *Bibliei* de către Sir Isaac Newton, care, în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, plasa Sfârșitul Lumii nu mai devreme de anul 2060^{3,4}).

În epoca contemporană însă, o parte dintre aceste teorii s-au remarcat prin obținerea unui gir **științific**. Mai mult decât atât, mass-media actuală raportează, în unele cazuri, chiar un „consens al majorității științifice” (contestat de conservatori și de așa-numiții „negaționști”, printre care se află și un număr semnificativ de oameni de știință⁵).

Care ar fi, concret, teoriile în cauză? Le vom enumera doar pe cele mai importante:

- **Teoria socială** (a degradării morale, a scăderii natalității și a eutanasierii forțate, a creșterii infracționalității);
- **Teoria politică** (a instaurării regimurilor totalitare naționale conservatoare – „naționaliste”, „populiste” –, a regimului totalitar mondial socialist – „globalist”, „progresist” –⁶ ori, dimpotrivă, a anarhiei);
- **Teoria militară** (a războiului mondial ori, în cadrul teoriilor mai „îndrăznețe”, a războiului cosmic⁷);
- **Teoria tehnologică** (a supremației artificialului ori a dependenței totale de acesta);
- **Teoria medicală** (a pandemiei, a rezistenței la antibiotice ori a infertilității);

² M. Strauss, *Ten Notable Apocalypses That (Obviously) Didn't Happen*, Smithsonian Magazine, 12 nov. 2009 (www.smithsonianmag.com).

³ S. D. Snobelen, *Statement on the Date 2060*, Isaac Newton. Theology, Prophecy, Science and Religion, 2003 (www.isaac-newton.org).

⁴ În filosofie, Hegel a pus bazele teoriei sfârșitului istoriei, în prima jumătate a secolului al XIX-lea; aceasta însă, departe de a fi o teorie escatologică, este una optimistă, anunțând un punct „terminus” al evoluției societății omenești, dincolo de care nu se poate trece, deoarece s-a atins idealul. A se vedea, în acest sens: G.W.F. Hegel, *The Philosophy of History. With Prefaces by Charles Hegel and the Translator, J. Sibree, M.A.*, Batoche Books, Kitchener, 2001, p. 121. Pentru teoria sfârșitului istoriei într-o formă dezvoltată și adaptată contemporaneității, a se vedea, de pildă, F. Fukuyama, *The End of History and the Last Man*, Free Press, 1992.

⁵ Pentru exemplificare, a se vedea M.J. Perry, *There is no climate emergency, say 500 experts in letter to the United Nations*, American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1 oct. 2019 (www.aei.org), și *Open letter to UN Secretary-General: Current scientific knowledge does not substantiate Ban Ki-Moon assertions on weather and climate, say 125-plus [134 – n. n., O. C.] scientists*, Financial Post, 29 nov. 2012 (www.business.financialpost.com).

⁶ Pierderea drepturilor și libertăților cetățenești dobândite în secole de luptă și de diplomatie reprezintă tot un colaps al civilizației (cel puțin al civilizației actuale), cu atât mai mult cu cât au existat voci (importante și numeroase) care au susținut că democrațiile liberale occidentale, triumfătoare la sfârșitul secolului al XX-lea, reprezintă esența civilizației sau chiar punctul culminant al acesteia: a se vedea, de pildă, F. Fukuyama, *op.cit.* De altfel, în mod firesc, instaurarea totalitarismului este de obicei însoțită de un regres semnificativ în privința condițiilor de trai: a se vedea, în acest sens, de pildă, romanul lui G. Orwell (pct. 3).

NB: A se vedea și nota 4.

⁷ Stephen Hawking, printre alții, considera că trimiterea mesajelor în Cosmos nu este o politică înțeleaptă, putând declanșa o invazie extraterestră (evident, în cazul în care viața extraterestră inteligentă există). A se vedea, în acest sens, S. Johnson, *Greetings, E.T. (Please Don't Murder Us)*, The New York Times Magazine, 28 iun. 2017 (www.nytimes.com). În favoarea posibilității existenței vieții extraterestre inteligente s-au pronunțat, în numeroase rânduri, numeroși savanți, printre cei mai cunoscuți dintre aceștia aflându-se Carl Sagan.

– *Teoria ecologică* (a poluării, a epuizării resurselor, a schimbărilor climaterice, a supra-populării, a catastrofei naturale ori cosmice).

Uneori, mai multe sau chiar (aproape) toate teoriile escatologice sunt considerate a se afla în strânsă legătură, constituind, prin urmare, componente ale unei teorii mai complexe, unificatoare: *Teoria colapsului civilizației*, în general provocat sau, cel puțin, grăbit și amplificat de chiar iresponsabilitatea ori rea-voiață umană⁸. Acest „colaps al civilizației” nu are în vedere, întotdeauna, dispariția totală a speciei umane, „prezicând”, de multe ori, dispariția organizării statale și întoarcerea la un mod de viață primitiv sau supraviețuirea unei organizări statale de tip premodern – „(non)civilizația” tiranică, în care nu se mai respectă viața și demnitatea umană.

Nu intenționăm, în cele care urmează, să ne pronunțăm în favoarea sau împotriva teoriei (teoriilor) colapsului civilizației. *Scopul* scurtei noastre expuneri este, după cum se va vedea numaidecât, să atragem atenția asupra unei ramuri a beletristicii ai cărei reprezentanți nu s-au sfiit să concureze cu oamenii de știință în privința avansării unor scenarii sumbre pe care ni le-ar putea rezerva viitorul.

2. Teoria literară

Dacă unele specii literare aleg ca decor trecutul (e.g. literatura istorică), prezentul (e.g. literatura politică) ori imaginarul atemporal (e.g. unele opere aparținând literaturii fantastice), *literatura științifico-fantastică* oferă, deseori, un tablou al viitorului.

Acest tablou poate fi unul neverosimil, având doar un caracter ludic; poate fi, însă, și unul conceput în spiritul speculației științifice – o viitorologie romanțată, născută dintr-o atență și pertinentă observare a tendințelor prezentului, din studiul și extrapolarea cercetărilor de ultimă oră ș.a.m.d. În asemenea cazuri, scriitorul de literatură științifico-fantastică încearcă să anticipeze un viitor pe care îl consideră probabil, ori, măcar, posibil – opera sa devenind, astfel, *literatură științifico-fantastică de anticipație*.

În mod firesc, nu întotdeauna viitorul „întrezărit” în procesul documentării și al creației artistice este un viitor dezirabil; atunci când nu este, ne aflăm în fața *literaturii științifico-fantastice anticipative de avertisment*⁹.

Dintre subspeciile acestui tip de literatură, amintim, ca prezentând un interes deosebit pentru scopul nostru (enunțat la pct. 1): *științifico-fantasticul distopic* (cacotopic, contrautopic, antiutopic) ori numai cu nuanțe distopice (deseori, științifico-fantasticul cibernetic se caracterizează prin „tehnologie înaltă și viață mizeră”¹⁰, dar nu întotdeauna are drept scop principal avertizarea omenirii cu privire la posibila instaurare a unei ordini socio-politice opresive), *științifico-fantasticul apocaliptic* și *științifico-fantasticul postapocaliptic*.

Termenul *distopie*, desemnând opusul utopiei (gr. dus: rău), a fost utilizat pentru prima dată, probabil, în secolul al XVIII-lea, *The Gentleman's Magazine and Historical Chronicle* oferind, în septembrie 1748, și o definiție: „țară nefericită”¹¹; în (aproape) același sens, John Stuart Mill l-a utilizat într-unul dintre discursurile sale parlamentare¹². De asemenea, Jeremy Bentham definea

⁸ Pentru exemplificare, a se vedea J. Diamond, *Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed*, Viking Press, 2005.

⁹ A se vedea, în sensul acestor considerente introductive de teorie literară, și O. Crăznic, *Literatura științifico-fantastică și căutarea (modelarea?) viitorului*, EgoPHobia nr. 49-50/2017 (www.egophobia.ro).

¹⁰ „High tech and low life”: B. Sterling, *Burning Chrome* by W. Gibson (*Preface*), Harper Collins, 1986, p. XIV.

¹¹ „An unhappy country”: L.T. Sargent, *Utopian Literature in English: An Annotated Bibliography from 1516 to the Present*, State College, PA: Penn State Libraries Open Publishing, 2016.

¹² „I may be permitted, as one who, in common with many of my betters, have been subjected to the charge of being Utopian, to congratulate the Government on having joined that goodly company. It is, perhaps, too complimentary to call them Utopians, they ought rather to be called dys-topians, cacotopians. What is commonly called Utopian is something too good to be practicable; but what they appear favour is too bad to be practicable”: J.S. Mill, *The Collected*

cacotopia (gr. kakos: rău) drept „cea mai rea guvernare pe care ne-o putem imagina”¹³. Din raportarea antitetică permanentă (și firească) la termenul *utopie*, precum și din rolul crucial („matern”) jucat de acesta în formarea celorlalți doi termeni („copii/oi negre”), desprindem o idee importantă pentru teoria literară, și anume aceea că *distopia/cacotopia* nu reflectă orice fel de lume imaginară sumbră (dacă ar fi astfel, subspecia literară a științifico-fantasticului distopic ar ajunge să se confunde cu numeroase alte specii și subspecii literare, pierzându-și individualitatea și anihilându-și, automat, orice rost teoretic¹⁴), ci doar acele lumi imaginare aflate sub jugul unei guvernări sumbre: *distopia*, ca și *utopia* (*de optimo rei publicae statu*¹⁵) care a dat naștere acestui urmaș indezirabil, are un caracter eminent politic.

În schimb, științifico-fantasticul apocaliptic tratează un eveniment catastrofal pe plan global sau universal, iar științifico-fantasticul postapocaliptic – modul în care supraviețuitorii unui asemenea eveniment (ori succesorii trans/postumani ai lui *Homo sapiens*) se adaptează la noua lume, reconstruind societatea sau, dimpotrivă, renunțând (voluntar ori forțat, după împrejurări) la reconstruirea acesteia.

Toate aceste trei subspecii literare la care ne-am referit aici (științifico-fantasticul distopic, științifico-fantasticul apocaliptic și științifico-fantasticul postapocaliptic) constituie reflexii (dovedindu-se, uneori, a fi fost chiar anticipări) literare ale teoriei/teoriilor colapsului civilizației¹⁶.

Pe parcursul capitolului 3, ne vom strădui să evidențiem acest aspect, selectând¹⁷ câteva opere reprezentative pentru literatura științifico-fantastică anticipativă de avertisment, în al căror

Works of John Stuart Mill, Vol. XXVIII – Public and Parliamentary Speeches Part I November 1850 – November 1868 (ed. J.M. Robson and B.L. Kinzer), Toronto: University of Toronto Press, London: Routledge and Kegan Paul, 1988.

[Aș dori să mi se permită, ca unul care, alături de alții mai buni decât mine, am fost acuzat de a fi utopic, să felicit guvernul pentru că s-a alăturat acelei bune companii. Ar fi poate un compliment prea mare să îi numesc utopici, ar trebui mai degrabă să fie numiți distopici, cacotopici. Ceea ce, îndeobște, se numește utopic este prea bun ca să fie practicabil; dar ceea ce ei apar a susține este prea rău să fie practicabil].

¹³ “As a match for utopia (or the imagined seat of the best government) suppose a cacotopia (or the imagined seat of the worst government)”: J. Bentham, *Plan of Parliamentary Reform, in the form of Catechism with Reasons for Each Article, with An Introduction shewing the Necessity and the Inadequacy of Moderate Reform*, London: R. Hunter (successor to Mr. Johnson), 1817, p. CXCII.[Ca pereche pentru utopie (sau mandatul imaginat al celei mai bune conduceri) să presupunem cacotopia (sau mandatul imaginat al celei mai rele conduceri)].

¹⁴ Ca să dăm un singur exemplu edificator, utilizarea termenului *distopie* într-un sens extins, fără a se ține seama de accepțiunea sa specifică (de spiritul întru care a fost creat), ar îngloba automat subspecia literară a fantasticului întunecat – or, în opinia noastră, oricât de sumbră ar fi o lume imaginară în care oamenii se află în război perdant cu, să spunem, unele ființe supranaturale, ar fi incorect (sau cel puțin exagerat și în neconcordanță cu etimologia mai sus prezentată) să considerăm că lumea respectivă ar constitui decorul unei opere distopice: nu îndeplinește o condiție *sine qua non*, lipsindu-i elementul administrativ-politic. A se vedea și nota 16.

¹⁵ Th. More, *Libellus vere aureus nec minus salutaris quam festivus de optimo reipublicae statu, deque nova insula Utopia [Reprint of the Original from 1516] (Latin Edition)*, EOD Network, 2013.

¹⁶ Firește, științifico-fantasticul nu este singura specie a beletristicii în care regăsim, în formă artistică, teoriile escatologice ori teoria colapsului civilizației. Însă fantasticul întunecat, de pildă, ne prezintă, prin definiție, un „scenariu” imposibil, iar asemenea abordări exced sfera de interes a expunerii noastre. Merită însă menționată o specie a genului liric, meditația (filosofică), în unele cazuri suficient de apropiată de științifico-fantasticul anticipativ de avertisment pentru a ne convinge să oferim aici două exemple, unul aparținând trecutului romantic (M. Eminescu, *Scrisoarea I*: „În prezent cugetătorul nu-și oprește a sa minte,/Ci-ntr-o clipă gându-l duce mii de veacuri înainte;/Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist și roș/Cum se-nchide ca o rană printre nori întunecoși,/Cum planeteii toți îngheață și s-azvârl rebeli în spaț/Ei, din frânele luminii și ai soarelui scăpați;/Iar catapeteasma lumii în adânc s-au înnegrit,/Ca și frunzele de toamnă toate stelele-au pierit;/Timpul mort și-ntinde trupul și devine vecinicie,/Căci nimic nu se întâmplă în întinderea pustie,/Și în noaptea neființii totul cade, totul tace,/Căci în sine împăcată reîncep-eterna pace...”), celălalt – prezentului postmodernist (Șt. Bolea, *Ecology*: „The long streets are now abandoned/Deserts approach and claim back what’s theirs/Boiling oceans overflow and swallow continents/The universe has curiously contracted/(...)/All this planet is but an immense graveyard/(...)/Humanity has been absolved from existence”).

¹⁷ O încercare de abordare exhaustivă ar cuprinde tomuri întregi, motiv pentru care am optat pentru metoda exemplificării relevante. Aceeași metodă am decis să o aplicăm și în cadrul notelor de subsol.

text se pot identifica, fără efort, teoria colapsului civilizației ori unele dintre teoriile escatologice care o compun.

3. Literatura colapsului civilizației. Scriitori și opere (selecție exemplificativă)

Ultimul om (Mary Shelley, *The Last Man*, 1826; roman). La sfârșitul secolului al XXI-lea, o misterioasă epidemie de ciumă pornită din Orient infectează întreaga omenire, cu excepția naratorului, care asistă neputincios (imunizat, probabil, de scurtul contact, relatat la un moment dat, cu un bolnav), la colapsul civilizației (erodate de boală, de panică, de conflicte armate, de fenomene naturale extreme și de profeții apocaliptice) – și, apoi, la dispariția întregii noastre specii.¹⁸

Războiul lumilor (H. G. Wells, *The War of the Worlds*, 1897; roman). Epuizând resursele planetei de baștină, marșienii atacă Terra la sfârșitul secolului al XIX-lea (după calendarul nostru, firește).¹⁹

Mașinăria se oprește (E. M. Forster, *The Machine Stops*, 1909; proză scurtă). Rasa umană a pierdut contactul cu lumea naturală, trăind sub pământ mai întâi cu ajutorul, apoi în slujba „omnipotentei” Mașinării. Când aceasta începe să se deterioreze, nimeni nu mai știe cum să o repare și „civilizația” în cauză (în fapt, simple ecouri ale unei civilizații deja apuse) piere.²⁰

¹⁸ “Infectious disease pandemics represent one of the potent threats to humankind, both in terms of potential lives lost and in terms of potential economic disruption”: Commission on a Global Health Risk Framework for the Future, *The Neglected Dimension of Global Security. A Framework to Counter Infectious Disease Crises*, National Academy of Medicine, 2016 (www.nam.edu).

[Pandemiile de boli infecțioase reprezintă una dintre amenințările cele mai puternice la adresa omenirii, atât în termeni de posibile vieți pierdute cât și în termeni de dezagregare economică posibilă].

A se vedea și M. Drăghici, *Organizația Mondială a Sănătății: Virusul din China este urgență de nivel global*, Mediafax, 30 ian. 2020 (www.mediafax.ro).

NB: A se vedea și *Ciuma stacojie* (Jack London, *The Scarlet Plague*, 1912; roman).

¹⁹ A se vedea nota 7.

NB: A se vedea și *Infanteria stelară* (Robert A. Heinlein, *Starship Troopers*, 1959; roman).

²⁰ “UCLA materials science engineer Ali Mosleh, the Evelyn Knight Chair in Engineering and the inaugural director of the institute, and his staff are focused on reliability engineering, preventing failures of complex systems, and managing disruptions to society and the environment, caused by such threats as major industrial accidents, natural disasters and climate change. (...) Peterson: Probably the technology change that’s gotten the most attention at this meeting is the prospect of artificial general intelligence. (...) But there’s also a concern: Is this something we can control? Is this something that would take over the world in some way? (...) But I think the electrical grid is a catastrophic risk. A cyberattack on the grid could cause a lot of damage and quite a few fatalities, large numbers. From what I’ve been able to find out, it’s not being addressed quickly enough. It could take decades to fix this, and that’s not acceptable”: UCLA Engineering, *Scholars assess threats to civilization, life on Earth. A serious look at existential and catastrophic risks hosted by UCLA’s Garrick Institute for the Risk Sciences*, UCLA Newsroom, 28 iun. 2017 (www.newsroom.ucla.edu).

[Ali Mosleh, inginerul de știință a materialelor din UCLA, șeful catedrei Evelyn Knight în inginerie și directorul inaugural al institutului și personalul său se concentrează pe inginerie de fiabilitate, prevenirea eșecurilor sistemelor complexe și gestionarea perturbărilor din societate și mediu, cauzate de amenințări precum accidente industriale majore, catastrofe naturale și schimbări climatice. (...) Peterson: Probabil că schimbarea tehnologică care a atras cea mai mare atenție la această întâlnire este perspectiva inteligenței artificiale generale. (...) Dar există și o îngrijorare: este asta ceva ce putem controla? Este ceva ce ar prelua lumea într-un fel? (...) Dar cred că rețeaua electrică este un risc catastrofal. Un cyberatac pe rețea ar putea provoca multe daune și destul de multe victime, un număr mare. Din ceea ce am reușit să aflăm, nu este abordat suficient de rapid. S-ar putea să dureze zeci de ani pentru a remedia acest lucru și asta nu este acceptabil]

Ch. Peterson are în vedere, aici, un atac cibernetic asupra rețelei de energie electrică, și nu o defecțiune, dar ideea principală – dependența omenirii de tehnologie și rezultatele catastrofale în cazul prăbușirii acesteia pe scară globală, indiferent de cauza prăbușirii – rămâne similară cu aceea prezentată în proza lui E.M. Forster.

***Omul care ura muștele* (J. D. Beresford, *The Man Who Hated Flies*, 1929; proză scurtă).** Insecticidul perfect nu distruge doar muștele – ci și insectele polenizatoare, rezultând o catastrofă ecologică.²¹

***O mie nouă sute optzeci și patru* (George Orwell, *Nineteen Eighty-Four: A Novel*, 1949; roman).** După un război devastator (incluzând și atacuri atomice), dominația asupra Terrei se împarte între trei imperii socialiste totalitare (unul anglo-american, altul ruso-european și cel de al treilea chino-oriental), aflate în permanent conflict²². Drept urmare, condițiile de trai ale populației (exceptând clasa conducătoare) sunt caracterizate nu doar printr-un regres vizibil față de situația dinainte de război, ci și printr-un declin continuu, pe care propaganda oficială caută să îl dea drept ... progres: construcții abandonate și/sau în ruine, populație săracă, flămândă (ori, în cazuri mai „fericite”, hrănindu-se cu produse sintetice de proastă calitate și în cantități raționalizate prin intermediul Ministerului Belșugului), bolnavă și murdară (mai mult de jumătate dintre cetățeni umblă desculți!), cultură pierdută complet prin cenzură și prin rescrierea constantă a istoriei, puterea legislativă și cea judecătorească eliminate în favoarea puterii politice, teama permanentă de „reeducare” prin tortură și de execuție publică ș.a.m.d.²³

²¹ “The recent episode of Colony Collapse Disorder (CCD) that is affecting North America where about a third of honey bees disappeared in several months, shed a new light on the matter and is a reminder of the level of threat posed by the losses of pollinators for both natural ecosystems and crops production. (...) A recent collaboration (2006) between British and Dutch scientists showed that in the UK and the Netherlands, a 70 % drop of wild flowers that require insect pollination has been recorded as well as a shift in pollinator community composition since the 1980s. (...) Where insecticides are used, honey bee losses are common (...) put it bluntly, «No bees, no food for mankind. The bee is the basis for life on this earth»”: S. Kluser, P. Peduzzi, *Global Pollinator Decline: A Literature Review*, United Nations Environment Programme, 2007 (www.archive-ouverte.unige.ch).

[Recentul episod de Dezordine de Colaps al Coloniei (DCC) care afectează America de Nord, când o treime dintre albine a dispărut în câteva luni aruncă o nouă lumină asupra problemei și ne reamintește nivelul de pericol pus de dispariția polenizatorilor atât pentru ecosistemele naturale cât și pentru producția de culturi. (...) O colaborare recentă (2006) între cercetători britanici și olandezi a arătat că în Marea Britanie și Olanda s-a înregistrat o scădere de 70 % din flora sălbatică ce necesită polenizare prin insecte, ca și o schimbare în compoziția comunității de polenizatori după anii 1980. (...) Unde sunt folosite insecticide, pierderile de albine sunt evidente (...) Spus direct: Nu mai sunt albine, nu mai există hrană pentru omenire. Albina este baza vieții pe acest Pământ].

Printre primele exemple de „ecoSF” propriu-zis, proza lui J. D. Beresford a anticipat o problemă care avea să apară/capteze în mod serios atenția oamenilor de știință (după cum vedem și în citatul de mai sus) abia peste mai multe decenii.

²² “Orwell’s dystopian novel imagines the «worst of all possible worlds», where all the social, political and religious institutions have broken down as a result of never-ending war, leaving the population oppressed by the «government» (the «PARTY») and under its constant surveillance”: University of Kent, *Orwell’s 1984 and the body of law*, Law and the Humanities LLM, 28 oct. 2018 (www.blogs.kent.ac.uk).

[Romanul distopic al lui Orwell imaginează «cea mai rea dintre lumile posibile», unde toate instituțiile sociale, politice și religioase s-au prăbușit ca iurmare a războiului nesfârșit, lăsând populația oprimată de către guvern].

²³ “1984 is not a warning against populist despotism, troubling as that possibility may be. It is a warning against socialism, whose inner dynamic always tends towards totalitarianism”: N. Schlueter, *The True Lessons of 1984*, National Review, 9 feb. 2017 (www.nationalreview.com).

[1984 nu este un avertisment împotriva despotismului populist, oricât de tulburătoare poate fi această posibilitate. Este un avertisment împotriva socialismului, a cărui dinamică interioară tinde întotdeauna spre totalitarism].

Citatul (și, de altfel, întreg articolul) ilustrează dualismul antitetic al teoriei politice, menționat anterior (a se vedea capitolul 2) – atât reprezentanții „globalismului”, cât și cei ai „naționalismului”, își aruncă astăzi în față, reciproc, acuzația că ar urmări (sau, cel puțin, că se află pe drumul spre) instaurarea dictaturii preconizate de G. Orwell. Pentru scopul prezentei expunerii, nu are importanță care dintre cele două tabere se apropie mai mult de adevăr în acuzațiile aduse celeilalte.

NB: Romanul lui Orwell este, probabil, distopia cea mai cunoscută și mai apreciată din întreaga literatură universală, urmată, îndeaproape, de *Minunata lume nouă* (Aldous Huxley, *Brave New World*, 1932; roman) și de *Noi* (Evgheni Zamiatin, *Мы*, 1920; roman care pare să le fi inspirat pe celelalte două). În România, o operă care poate fi plasată, fără ezitare, în compania menționată este *DemNet* (Dan Doboș, 2011; roman). A se vedea și nota 6.

Ultimatum – Ultimele zile ale unui război atomic (Mordecai Roshwald, Level 7, 1959; roman). Declanșarea unui război mondial atomic (cu durata de 2 ore și 58 de minute) iradiază întreaga Terra, ceea ce duce la dispariția completă a speciei umane (inclusiv, așadar, a oamenilor refugiați în adăpostul antiatomic special construit pentru a îi feri de această eventualitate, neputând fi reparată defecțiunea majoră care îi condamnă la moarte pe ultimii supraviețuitori) în următoarele patru luni.²⁴

Barbă-Gri (Brian Aldiss, Greybeard, 1964; roman). Testarea bombelor nucleare pe orbita Pământului spre sfârșitul secolului al XX-lea provoacă sterilizarea oamenilor și a altor mamifere mari de pe Terra și, apoi, colapsul autorității de stat, populația îmbătrânită trăindu-și ultimii ani în mici comunități izolate, paranoice, pradă naturii cândva atotstăpânitoare și care, acum, își reintră, treptat, în drepturi.²⁵

Lumea în flăcări (J. G. Ballard, The Burning World, 1964; roman). Terra se confruntă cu o secetă teribilă, determinată de deversarea deșeurilor industriale în ocean (care împiedică evaporarea, afectând astfel grav circuitul apei în natură).²⁶

Faceți loc! Faceți loc! (Harry Harrison, Make Room! Make Room!, 1966; roman). În 1999, suprapopularea și epuizarea resurselor planetei împing cetățenii spre revolte și infrafracțiuni, unii chiar așteptând cu încredere Sfârșitul Lumii. Ecranizarea, intitulată **Produsul verde (Soylent Green, 1973,** film de lung metraj), adaugă ideea contracarării lipsei resurselor prin canibalism

²⁴ “Nuclear war is a global catastrophic risk that will be with us for the foreseeable future”: J. Scouras, *Nuclear War as a Global Catastrophic Risk*, Cambridge University Press, 2 sep. 2019 (www.cambridge.org). [Războiul nuclear este un risc de catastrofă globală care va fi cu noi în viitorul previzibil]. De asemenea, “The risk of nuclear weapons being used is at their highest level since the 1962 Cuban Missile Crisis, the former US Energy Secretary, Ernest Moniz, has said. Dr Moniz is now the CEO of the Nuclear Threat Initiative which works to prevent catastrophic attacks with weapons of mass destruction”: BBC News, *Nuclear threat ‘at highest level’ since Cuban crisis*, 6 nov. 2017 (www.bbc.com).

[Riscul de folosire a armelor nucleare se află la cel mai ridicat nivel după Cuban Missile Crisis, a spus secretarul Departamentului de Energie American. Dr. Moniz este acum CEO al Inițiativei de Amenințare Nucleară ce are în vedere prevenirea atacurilor catastrofale cu arme de distrugere în masă]. „Criza rachetelor din Cuba” (1962), la care se face referire în articolul BBC News, a avut loc după publicarea romanului lui Roshwald (1959).

²⁵ “There has been a genuine decline in semen quality over the past 50 years. (...) The biological significance of these changes is emphasised by a concomitant increase in the incidence of genitourinary abnormalities such as testicular cancer and possibly also cryptorchidism and hypospadias, suggesting a growing impact of factors with serious effects on male gonadal function”: E. Carlsen, A. Giwercman, N. Keiding, N.E. Skakkebaek, *Evidence for decreasing quality of semen during past 50 years*, British Medical Journal, 12 sep. 1992 (www.bmj.com).

[A avut loc un declin real al calității materialului seminal în ultimii 50 de ani. (...) Semnificația biologică a acestor schimbări este evidențiată de o creștere concomitentă a incidenței deficiențelor genito-urinare ca, de ex., cancerul testicular și chiar criptorhidismul și hipospadias, sugerând un impact crescând al factorilor cu efecte serioase asupra funcției gonadice masculine].

Criza infertilității masculine a devenit o preocupare majoră pentru oamenii de știință abia începând cu acest studiu, apărut la aproape trei decenii după cunoscuta operă a lui B. Aldiss. Printre cauzele posibile: “Pesticides, hormone-disrupting chemicals, diet, stress, smoking and obesity”: I. Johnston, *Sperm counts in the West plunge by 60% in 40 years as ‘modern life’ damages men’s health*, Independent, 25 iul. 2017 (www.independent.co.uk) [Pesticide, substanțe chimice care perturbă hormonii, dieta, stresul, fumatul și obezitatea].

NB: În același an cu primul studiu menționat mai sus, se publica și *Copiii Omului* (P.D. James, *The Children of Men*, 1992; roman cu subiect similar romanului lui B. Aldiss).

²⁶ “These changes suggest that arid regions have become drier and high rainfall regions have become wetter in response to observed global warming”: Lawrence Livermore National Laboratory, *Atmospheric warming altering ocean salinity and the water cycle*, 26 apr. 2012 (www.llnl.gov).

[Aceste schimbări sugerează că regiunile aride au devenit mai uscate și regiunile cu precipitații mari au devenit mai umede ca răspuns la încălzirea globală observată].

NB: A se vedea și: *Vântul de nicăieri (J. G. Ballard, The Wind from Nowhere, 1961;* roman ecologic dedicat uraganelor devastatoare) și *Lumea scufundată (J. G. Ballard, The Drowned World, 1962;* roman ecologic dedicat inundațiilor globale). A se vedea, de asemenea, și *Sabotorul apei (Paolo Bacigalupi, The Water Knife, 2015;* roman care prezintă o lume bântuită de secetă, amintind, într-o oarecare măsură, de *Lumea în flăcări*).

mascat: un produs „verde”, larg răspândit, principala hrană a populației, nu este făcut, cum se pretinde, din plancton (de fapt, oceanele, sterpe, nu mai produc plancton), ci din cadavre umane.²⁷

Evadarea lui Logan (William F. Nolan, George Clayton Johnson, *Logan's Run*, 1967; roman). În anul 2116, vârsta maximă permisă unei persoane este, conform legii, 21 de ani – la împlinirea căreia este eutanasiată, în scopul păstrării echilibrului populație-resurse.²⁸

Oile privesc în sus (John Brunner, *The Sheep Look Up*, 1972; roman). Poluarea industrială scăpată de sub orice control transformă planeta într-un haos social, civilizația prăbușindu-se sub atentate teroriste, nebunie ucigașă, epidemii prost gestionate etc.²⁹

Climatul fricii (Michael Crichton, *State of Fear*, 2004; roman). Un grup de ecoteroriști provoacă „dezastre naturale” pe tot cuprinsul globului pământesc, pentru a convinge lumea de iminența și de gravitatea schimbărilor climaterice.³⁰

²⁷ Ideea, considerată subiect de film de groază acum câteva decenii, nu mai pare a fi văzută cu aceeași dezaprobare în acest mileniu al ideilor „progresiste” (în fapt, în regres, fiind mai degrabă tipice epocilor primitive sau, cel mult, antice). „Soderlund, profesor al Școlii de Economie din Stockholm, a argumentat în cadrul unei prezentări (...) că încălzirea globală ne va aduce în punctul în care va trebui să apelăm la noi surse de hrană (...). În această ultimă categorie se numără, în mod evident, canibalismul. Profesorul nu se declară în vederea sacrificării indivizilor sănătoși pentru consum, el este de părere că oamenii deja decedați ar putea fi «reciclați». (...) Soderlund (...) se declară «cel puțin deschis ideii de a gusta carnea de om»”: A. Popovici, *Om de știință: Carnea de om ar putea reprezenta o alternativă pentru hrana viitorului*, Descoperă, 22 sep. 2019 (www.descopera.ro).

²⁸ “The Dutch government intends to draft a law that would legalise assisted suicide for people who feel they have «completed life» but are not necessarily terminally ill. The Netherlands was the first country to legalise euthanasia, in 2002 [2001 – n.n., O.C.], but only for patients who were considered to be suffering unbearable pain with no hope of a cure. (...) The euthanasia policy has widespread backing in Dutch society, and cases have risen by double digits every year for more than a decade as more patients request it and more doctors are willing to carry it out. Euthanasia accounted for 5,516 deaths in the Netherlands in 2015, or 3.9 % of all deaths nationwide”: The Guardian, *Netherlands may extend assisted dying to those who feel ‘life is complete’*, 12 oct. 2016 (www.theguardian.com).

[Guvernul olandez intenționează să elaboreze o lege care să legalizeze sinuciderea asistată pentru persoanele care simt că au „terminat viața”, dar nu sunt neapărat bolnavi în stadiu terminal. Olanda a fost prima țară care a legalizat eutanasia în 2002, dar numai pentru pacienții care suferă dureri atroce și nu există speranță de vindecare. (...) Politica de eutanasiere are o largă susținere în societatea olandeză și cazurile s-au dublat în fiecare an de mai bine de un deceniu, pe măsură ce tot mai mulți pacienți o solicită și există mai mulți doctori ce acceptă să o asiste: eutanasia a reprezentat 5.516 decese în Olanda în 2015, sau 3,9 % din toate decesele la nivel național].

Pentru eutanasia nonvoluntară activă (uciderea directă a unei persoane care nu își poate exprima consimțământul), a se vedea: H. Lindemann, M. Verkerk, *Ending the Life of a Newborn: The Groningen Protocol (Introduction)*, The Hastings Center Report nr. 1/2008, pp. 42-51. Pentru eutanasia nonvoluntară pasivă (lăsarea unei persoane care nu își poate exprima consimțământul fără ajutorul necesar pentru a rămâne în viață), a se vedea, de pildă: V. Srivastava, *Euthanasia: a regional perspective*, Annals of Neurosciences nr. 3/2014, pp. 81-82.

²⁹ “No one except possibly the late John Brunner, in his brilliant novel *The Sheep Look Up*, has ever described anything in science fiction that is remotely like the reality of 2007 as we know it.”: D. Lim, *Now romancer. Interview with William Gibson*, Salon, 11 aug. 2007 (www.salon.com).

[Nimeni, cu excepția regretatului John Brunner, în genialul său roman *The Sheep Look Up*, nu a descris vreodată ceva în SF care să fie atât de aproape de realitatea din 2007 așa cum o știm].

În romanul lui J. Brunner, printre alte efecte ale poluării, se numără și necesitatea purtării unor măști sanitare, care astăzi nu mai constituie o raritate nici măcar în România – „Eu, în București, nu mă mai apropiez de centru fără să port o astfel de mască pe figură, pentru că simt îmbăcsirea aerului, îndată ce trec de Piața Victoriei, când vii dinspre zona de nord a capitalei. În acest moment, bucureștenii suferă din cauza poluării, li se scurtează durata de viață din această cauză”: Europa FM, C.T. Popescu: *Lumea se teme de gripă și de poluare, doamna Firea face scenetă de brigadă artistică*, 29 ian. 2020 (www.europafm.ro).

NB: A se vedea și o altă operă literară remarcabilă prin corectitudinea anticipării – distopia *Toți în Zanzibar* (John Brunner, *Stand on Zanzibar*, 1968; roman), dedicată suprapopulării, atentatelor sinucigașe și altor tare ale ... prezentului nostru. Pentru mai multe detalii cu privire la acest roman, a se vedea O. Crăznic, *op. cit.*

³⁰ Romanul lui Crichton combate teoria ecologică a colapsului civilizației, susținând o teză conservatoare. Aspru criticate de numeroși oameni de știință, viziunea și argumentele sale (bazate, de altfel, pe o amplă bibliografie științifică) au câștigat și importante aprecieri: “In 2005 Senator James Inhofe invited Crichton to speak to the Senate EPW Committee on the issue of climate change, and stated in his introduction that he had made *State of Fear* required

Împăratul Ghețurilor (Ana-Maria Negrilă, 2006; roman). Izolate de o nouă glaciațiune, comunitățile urbane autonome rezistă asediului nemilos al forțelor Naturii stărnite de om (spun legendele; unele dintre aceste forțe, vom descoperi pe parcursul lecturii, chiar sunt controlate de om), utilizând o complexă tehnologie antiîngheț și antiînzăpezire, din ce în ce mai ineficientă din cauza epuizării resurselor energetice. Cu adevărat protejați sunt doar cetățenii din clasele superioare, căci democrația s-a prăbușit sub o lovitură de Stat (pusă la cale și efectuată de corporații), fiind înlocuită cu un regim totalitar în care sforile sunt trase cu ajutorul poliției politice secrete. În afara orașelor, vânătorii liberi străbat întinderile albe în sănii trase de câini și trăind în condiții de un primitivism romantic.³¹

---

reading for the members of the committee. President Bush later invited Crichton to the White House to share his views on climate change. Crichton has given speeches on the subject to groups such as the American Enterprise Institute and the Brookings Institution”: R. Hackney, *Flipping Daubert: Putting Climate Change Defendants in the Hot Seat*, Vermont Journal of Environmental Law, 2008 Essays (www.vjel.vermontlaw.edu).

[În 2005, senatorul James Inhofe l-a invitat pe Crichton să vorbească Comitetului EPW din Senat cu privire la problema schimbărilor climatice și a declarat în introducerea sa că scriitorul a făcut ca Starea fricii (aluzie la Starea națiunii) să devină o lectură obligatorie pentru membrii comisiei. Ulterior, președintele Bush l-a invitat pe Crichton la Casa Albă să-și împărtășească opiniile asupra schimbărilor climatice. Crichton a susținut discursuri pe această temă unor grupuri precum American Enterprise Institute și Brookings Institution].

A se vedea și nota 5. Menționăm, de asemenea, faptul că recente incendii de vegetație de amploare au atras atenția și prin acuzația conform căreia ar fi fost declanșate deliberat – “A 2008 study found that in Australia about 85% of fires were triggered by human activity – this includes arson, but also carelessness or recklessness. According to Australia’s National Centre for Research in Bushfire and Arson, 13 % of bushfires every year are deliberate and 37 % are suspicious. In the US state of California, 95 % of wildfires are started by people – 7 % of those by arson – according to Cal Fire, the state’s fire service”: BBC News Reality Check team, *Australia fires: Is arson to blame?*, 17 ian. 2020 (www.bbc.com).

[Un studiu din 2008 a găsit că în Australia aproximativ 85 % din incendii au fost declanșate de activitatea umană - aceasta include incendiu, dar și nepăsare sau imprudență. Conform Centrului Național de Cercetare din Australia asupra Incendiilor și Incendiilor pe suprafețe arboricole, în fiecare an 13 % dintre focurile pe platourile necultivate și împădurite sunt deliberate și 37 % sunt suspecte. În statul american California, 95 % din focurile sălbatice sunt pornite de oameni – 7 % din cei cu incendiu - conform Cal Fire, serviciul de pompieri al statului].

³¹ “(...) a growing body of evidence now points to the emergence of another cooling cycle that could persist for decades. Dr. Don Easterbrook, a geologist and professor emeritus at Western Washington University, has presented data that shows a cooler and wetter climate is in order for the next 25 to 30 years. (...) some scientists are convinced earth could experience more than just cooling over the next few decades. Victor Manuel Velasco Herrera, a researcher at the Institute of Geophysics with the National Autonomous University of Mexico sees evidence that points to the onset of a «little ice age» in about 10 years that could last for much of the 21st Century. (...) This view is also advanced in a paper published by the Astronomical Society of Australia”: K. Mooney, *Scientific evidence now points to global cooling, contrary to U.N. alarmism*, Washington Examiner, 3 aug. 2009 (www.washingtonexaminer.com).

[(...) din ce în ce mai multe dovezi indică acum apariția unui alt ciclu de răcire care ar putea persista zeci de ani. Dr. Don Easterbrook, geolog și profesor emerit la Western Washington University, a prezentat date ce arată că un climat mai rece și mai umed este iminent în următorii 25-30 de ani. (...) unii cercetători sunt convingși că, în următoarele decenii, Pământul poate să treacă prin mai mult decât o simplă răcire. Victor Manuel Velasco Herrera, cercetător la Institute of Geophysics with the National Autonomous University of Mexico consideră dovezi ale instaurării unei «mici epoci glaciare» în următorii 10 ani și care poate dura cea mai mare parte a secolului al XXI-lea. (...) Această perspectivă este avansată și într-un articol publicat de Astronomical Society of Australia].

Acest articol a fost publicat la trei ani după apariția romanului semnat de A.-M. Negrilă. Pentru perspectiva „iernii nucleare” (răcirea catastrofală a climei provocată de un război atomic), a se vedea, de pildă, A. Robock, L. Oman, G.L. Stenchikov, *Nuclear winter revisited with a modern climate model and current nuclear arsenals: Still catastrophic consequences*, Journal of Geophysical Research, vol. 112/2007, pp. 28-49. „Și totuși, glaciațiunea din roman este mai curând simbolică, decât una perfect naturală”, ne avertizează scriitorul și criticul literar M. Opriță, în sinteza *De la Bucureștiul „ascuns”, la marginea Galaxiei*, dedicată autoarei pe cibernitul Helion Online, în data de 5 nov. 2019 (www.helionsf.ro). Într-adevăr, avertismentul din *Împăratul Ghețurilor* nu se referă la o nouă glaciațiune, ci, considerăm noi, la modul în care ar putea reacționa (și, eventual, în care ar putea rezista) civilizația noastră, sub presiunea unui „război cu planeta”, a resurselor limitate, a unei catastrofe naturale globale de oricare fel.

Amendamentul Dawson (Ciprian Mitoceanu, 2017; roman, ediție revăzută³²). Profitând de teama populației în fața schimbărilor climatice extreme și sub pretextul necesității protejării cetățenilor în contextul agravării fără precedent a frecvenței și a amplitudinii respectivelor catastrofe naturale, în cea mai puternică și mai influentă (din toate punctele de vedere) țară pe plan mondial – firește, Statele Unite ale Americii – se instaurează o dictatură socialistă, care permite sacrificarea membrilor mai puțin importanți ai societății pentru salvarea celor mai importanți.³³

NB: Aspecte distopice și ecologice regăsim și în *Stelarium* (Ana-Maria Negrilă, [Vol. 1] *Regatul sufletelor pierdute*, 2016/[Vol. 2] *Asensiunea stelară*, 2016/[Vol. 3] *Agenții haosului*, 2019; roman).

³² Revăzându-și romanul pentru această nouă ediție, C. Mitoceanu a decis, pe lângă alte modificări efectuate, și să rezerve un rol major motivului literar al schimbărilor climatice.

³³ Spre deosebire de M. Crichton, C. Mitoceanu nu contestă teoria schimbărilor climatice, nici gravitatea acestora, nici necesitatea de a acționa – atrage, însă, atenția că, sub imperiul panicii și sub pretextul combaterii unei amenințări reale, se pot ascunde interese și acțiuni sinistre.

Aceeași îngrijorare poate fi întâlnită în articolele recent publicate în zona liberală (clasică) ori conservatoare a mass-mediei – iată un exemplu concludent: “what is evident is that The Green New Deal functions out of a socialistic economic framework and could only be implemented in America through socialistic economic ideologies. (...) Sen. Corey Booker stated on the campaign trail that the resolution is «bold,» then likened it to achievements such as the moon landing in 1969 or defeating the Nazis in World War II. (...) The Green New Deal has been highly ridiculed by the right because of the power it gives to government in the economy. (...) The Green New Deal is flowered by idealistic notions and phrases that have caught the eye of the public because of its appealing nature. (...) In the details of the document, there is no concrete evidence of how these ideals will be achieved other than that America will move into a «10-year national mobilization» (...) The Green New Deal also touches on several socialistic policies that do not directly address climate change”: M. Snyder, *Like the First New Deal, the Green New Deal Defies American Capitalism*, Liberty Champion, 18 feb 2019 (www.liberty.edu/champion). De asemenea: “[S. Gorka, analist militar și de informații la Casa Albă:] They want to take your pickup truck. They want to rebuild your home. They want to take away your hamburgers. (...) This is what Stalin dreamt about but never achieved”: BBC News, *Do Democrats want to take away Americans' hamburgers?*, 1 mar. 2019 (www.bbc.com) și “House Republicans launched a biting attack Thursday against an aggressive Democratic Green New Deal plan to tackle climate change, with one senior GOP lawmaker contending it would be «tantamount to genocide.» Republicans have sought to portray the Green New Deal proposal as a «socialist» takeover of the economy that would destroy the U.S. (...) Utah Rep. Rob Bishop, the top Republican on the Natural Resources Committee, amped up the rhetoric again at a press conference, saying the components of the Green New Deal are «tantamount to genocide» for rural residents in the country. He quickly added that his comment was «maybe an overstatement, but not by a lot””: A. Adragna, *GOP lawmaker: Green New Deal 'tantamount to genocide'*, Politico, 14 mar. 2019 (www.politico.com).

[ceea ce este evident este faptul că New Green Deal funcționează dintr-un cadru economic socialist și nu ar putea fi implementat în America decât prin ideologiile economice socialiste. (...) Senatorul Corey Booker a declarat în campanie că rezoluția este „îndrăzneată”, apoi a asociat-o cu realizări precum aterizarea lunii în 1969 sau înfrângerea naziștilor în cel de-al doilea război mondial. (...) New New Deal a fost ridiculizat de drept din cauza puterii pe care o acordă guvernului în economie. (...) Green New Deal este înflorit de noțiuni și fraze idealiste care au atras atenția publicului din cauza naturii lor atrăgătoare. (...) În detaliile documentului, nu există nicio dovadă concretă a modului în care aceste idealuri vor fi atinse în afară de faptul că America va intra într-o „mobilizare națională de 10 ani” (...) Green New Deal are, de asemenea, în vedere mai multor politici socialiste care nu abordează în mod direct schimbările climatice...S. Gorka: Vor să vă ia camioneta. Vor să vă reconstruiască casa. Vor să-ți ia hamburgerii. (...) La asta a visat Stalin, dar nu a reușit niciodată... Republicanii din Camera Reprezentanților au lansat joi un atac mușcător împotriva unui plan agresiv New Green Deal de a face față schimbărilor climatice, cu un parlamentar principal din GOP susținând că ar fi „echivalent cu genocidul”. Republicanii au căutat să înfățișeze propunerea Green New Deal ca o preluare „socialistă” a economiei care ar distruge SUA (...) Reprezentantul Utah Rob Bishop, principalul republican din Comitetul pentru resurse naturale, a amplificat retorica din nou la o conferință de presă, afirmând că elementele Green New Deal sunt „echivalente cu genocidul” pentru rezidenții din mediul rural. El a adăugat rapid că comentariul său a fost „poate o supraestimare, dar nu de mult”].

NB: A se vedea și *Predestinare genetică*: [Vol. 1] *În sângele tatălui* (Ciprian Mitoceanu, 2015 – ediție revăzută; roman distopic dedicat aceleiași „Amendament Dawson”, de data aceasta referindu-se la un alt aspect legislativ aberant – pedepsirea tot mai ușoară a infractorilor deosebit de periculoși, în contrast cu pedepsirea tot mai aspră pentru fapte mărunte, a căror incriminare ridică mari semne de întrebare ori este de-a dreptul irațională).

Război american (*American War*, Omar El Akkad, 2017; roman). Pe o Terra devastată de schimbările climatice (inundațiile globale, în contrast cu deșertificări pe porțiuni extinse) și în care Criza refugiaților s-a adâncit (Uniunea Europeană s-a prăbușit, prin urmare fluxul migrației inversându-și direcția), Statele Unite ale Americii interzic utilizarea combustibilului fosil, ceea ce duce la un nou război de secesiune între Nord și Sud, urmat de insurecții și terorism după înfrângerea Sudului.³⁴

4. Concluzie

Credem că am izbutit, prin cele de mai sus (fără a avea vreo clipă pretenția că am epuizat subiectul), să atragem atenția asupra dublei funcții (de anticipare și, respectiv, de avertisment) pe care o poate avea literatura științifico-fantastică de calitate.

În încheiere, mai considerăm necesar să precizăm că, atunci când nu influențează, direct ori indirect, teoriile științifice (au existat cazuri, dar, despre acestea, vom scrie, poate, mai mult, cu altă ocazie³⁵), specia literară a științifico-fantasticului contribuie, cel puțin, la popularizarea respectivelor teorii, la răspândirea în rândurile populației și la conștientizarea implicațiilor acestora – factor deloc neglijabil în lupta științei cu variile riscuri catastrofale la nivel global, în încercarea omenirii de a evolua permanent, evitând regresul ori prăbușirea civilizației (cu atâtea eforturi și sacrificii clădite).

Bibliografie selectivă

1. Access to Insight (ed.), *Sutta Pitaka: The Basket of Suttas*, Access To Insight (BCBS Edition), 30 nov. 2013 (www.accesstoinsight.org).
2. Adragna A., *GOP lawmaker: Green New Deal 'tantamount to genocide'*, Politico, 14 mar. 2019 (www.politico.com).
3. Aldiss B., *Greybeard*, Ed. Nemira, 1994.
4. Anania B. V. (ed.), *Noul Testament* (versiune revizuită, redactată și comentată), Ed. Reîntregirea, 2004.
5. Bacigalupi P., *The Water Knife*³⁶, Alfred A. Knopf, Inc., 2015.
6. Ballard J. G., *The Burning World*, Berkley Books, 1964.
7. Ballard J. G., *The Drowned World*, Berkley Books, 1962.
8. Ballard J. G., *The Wind From Nowhere*, Berkley Books, 1961.
9. Bazac A., *Teoria prăbușirii civilizației actuale: analiză epistemologică*, Academia Română CRIFST – DLMFS, Sesiunea de toamnă/ anuală – 2019 (Program), și PPT. la

³⁴ La 1 iunie 2007 (la două luni după publicarea romanului lui O. El Akkad), președintele conservator Donald Trump a anunțat retragerea SUA din Acordul de la Paris privind schimbările climatice, stârnind astfel un val de reacții vehemente și de proteste. A se vedea și nota 33, cu privire la reacțiile conservatorilor referitoare la Green New Deal (statele sudice ale Americii, care se opun radical interzicerii combustibilului fosil în cartea lui O. El Akkad, sunt cunoscute ca fiind, în general, conservatoare). NB: Ideea colapsului civilizației ca urmare a epuizării combustibililor fosili am întâlnit-o anterior în cinematografie, în filmul de lung metraj *Max înnebunit* (*Mad Max*, 1979) și în continuările acestuia.

³⁵ A se vedea, în acest sens, și O. Crâznic, *op. cit.*: „Isaac Asimov și conceptul de «psihoistorie» (*Fundația*, 1951; *Fundația și Imperiul*, 1952; *A doua Fundație*, 1953) l-au inspirat și influențat pe Paul Krugman, laureat al Premiului Nobel pentru Economie. (...) Robert Heinlein a inspirat și influențat, printre altele, dezvoltarea tehnologiei (faimoasele exoschelete militare) și tacticii militare americane (*Infanteria stelară*, publicată în 1959, aflându-se, până nu de mult, pe lista de lectură a Infanteriei Marine SUA și pe alte liste de lectură militare americane și canadiene). (...) o parte însemnată dintre autorii de anticipație a dat dovadă de pregătire ori de preocupări științifice pe diverse planuri, de multe ori reflectate în arta lor: Wells a fost biolog, Asimov – biochimist, Clarke – viitorolog și inventator, Heinlein a absolvit o Academie Navală și a activat ca militar în domeniul radiocomunicațiilor (pe atunci, domeniu de pionierat)”.

³⁶ După cum s-a văzut în capitoul 3, am preferat să traducem titlul acestei opere astfel: *Sabotorul apei*.

- <http://noema.crifst.ro/PREZENTARI/Ana%20Bazac%20Teoria%20prabusirii%20%207%20noi%20019.pdf>.
10. Bazac A., *The microenvironment and the human space*, Academia Română Noema, vol. XVIII/2019 (www.noema.crifst.ro).
  11. BBC News, *Do Democrats want to take away Americans' hamburgers?*, 1 mar. 2019 (www.bbc.com).
  12. BBC News, *Nuclear threat 'at highest level' since Cuban crisis*, 6 nov. 2017 (www.bbc.com).
  13. BBC News Reality Check team, *Australia fires: Is arson to blame?*, 17 ian. 2020 (www.bbc.com).
  14. Bentham J., *Plan of Parliamentary Reform, in the form of Catechism with Reasons for Each Article, with An Introduction shewing the Necessity and the Inadequacy of Moderate Reform*, London: R. Hunter (successor to Mr. Johnson), 1817, p. CXCII.
  15. Beresford J.D., *The Meeting Place and Other Stories*, London: Faber & Faber Limited, 1929.
  16. Bolea Șt., *Ecology (videopoem)*, EgoPHobia nr. 49-50/2017 (www.egophobia.ro).
  17. Brunner J., *Oile privesc în sus*, Ed. RAO, 1998.
  18. Brunner J., *Răbdarea timpului (Prefață de Vladimir Colin)*, Ed. Univers, 1981.
  19. Brunner J., *Zanzibar*³⁷, Ed. Nemira, 1995.
  20. Carlsen E., Giwercman A., Keiding N., Skakkebaek N.E., *Evidence for decreasing quality of semen during past 50 years*, British Medical Journal, 12 sep. 1992 (www.bmj.com).
  21. Commission on a Global Health Risk Framework for the Future, *The Neglected Dimension of Global Security. A Framework to Counter Infectious Disease Crises*, National Academy of Medicine, 2016 (www.nam.edu).
  22. Crăznic O., *Literatura științifico-fantastică și căutarea (modelarea?) viitorului*, EgoPHobia nr. 49-50/2017 (www.egophobia.ro).
  23. Crichton M., *Frica*³⁸, Ed. Polirom, 2005.
  24. Diamond J., *Collapse: How Societies Choose to Fail or Succeed*, Viking Press, 2005.
  25. Doboș D., *DemNet*, Ed. Media-Tech, 2011.
  26. Drăghici M., *Organizația Mondială a Sănătății: Virusul din China este urgență de nivel global*, Mediafax, 30 ian. 2020 (www.mediafax.ro).
  27. El Akkad O., *American War*, Alfred A. Knopf, Inc., 2017.
  28. Eminescu M., *Scrisoarea I*, Convorbiri literare nr. 11/1881.
  29. Europa FM, *C.T. Popescu: Lumea se teme de gripă și de poluare, doamna Firea face scenetă de brigadă artistică*, 29 ian. 2020 (www.europafm.ro).
  30. Forster E.M., *Mașina se oprește*³⁹, Almanahul Anticipația 1984, pp. 102-114.
  31. Fukuyama F., *The End of History and the Last Man*, Free Press, 1992.
  32. Guardian The, *Netherlands may extend assisted dying to those who feel 'life is complete'*, 12 oct. 2016 (www.theguardian.com).
  33. Hackney R., *Flipping Daubert: Putting Climate Change Defendants in the Hot Seat*, Vermont Journal of Environmental Law, 2008 Essays (www.vjel.vermontlaw.edu).
  34. Harrison H., *Make Room! Make Room!*, Doubleday, 1966.
  35. Hegel G. W. F., *The Philosophy of History. With Prefaces by Charles Hegel and the Translator, J. Sibree, M. A.*, Batoche Books, Kitchener, 2001, p. 121.
  36. Heinlein R. A., *Infanteria stelară*, Ed. Cristian, 1993.
  37. Huxley A., *Minunata lume nouă. Reîntoarcerea în minunata lume nouă*, Ed. Polirom, 2003.
  38. James, P. D., *Fiul Omului*⁴⁰, Ed. RAO, 2006.
  39. Johnson S., *Greetings, E.T. (Please Don't Murder Us.)*, The New York Times Magazine, 28 iun. 2017 (www.nytimes.com).

³⁷ După cum s-a văzut în capitolul 3, am preferat să redăm titlul acestei opere astfel cum a fost tradus de V. Colin: *Toți în Zanzibar* (a se vedea în Bibliografie selectivă 19).

³⁸ După cum s-a văzut în capitolul 3, am preferat să traducem titlul acestei opere astfel: *Climatul fricii*.

³⁹ După cum s-a văzut în capitolul 3, am preferat să traducem titlul acestei opere astfel: *Mașinăria se oprește*.

⁴⁰ După cum s-a văzut în capitolul 3, am preferat să traducem titlul acestei opere astfel: *Copiii Omului*.

40. Johnston I., *Sperm counts in the West plunge by 60% in 40 years as 'modern life' damages men's health*, Independent, 25 iul. 2017 (www.independent.co.uk).
41. Kluser S., Peduzzi P., *Global Pollinator Decline: A Literature Review*, United Nations Environment Programme, 2007 (www.archive-ouverte.unige.ch).
42. Lawrence Livermore National Laboratory, *Atmospheric warming altering ocean salinity and the water cycle*, 26 apr. 2012 (www.llnl.gov).
43. Lim D., *Now romancer. Interview with William Gibson*, Salon, 11 aug. 2007 (www.salon.com).
44. Lindemann H., Verkerk M., *Ending the Life of a Newborn: The Groningen Protocol (Introduction)*, The Hastings Center Report nr. 1/2008, pp. 42-51.
45. London J., *Ciuma stacojie*, Ed. Minerva, 2005.
46. Mill J. S., *The Collected Works of John Stuart Mill, Vol. XXVIII – Public and Parliamentary Speeches Part I November 1850 – November 1868* (ed. J.M. Robson and B.L. Kinzer), Toronto: University of Toronto Press, London: Routledge and Kegan Paul, 1988.
47. Mitoceanu C., *Amendamentul Dawson*, Ed. Crux Publishing, 2017 (ediție revăzută).
48. Mitoceanu C., *Predestinare genetică: În sângele tatălui*, Ed. Crux Publishing, 2015 (ediție revăzută).
49. Mooney K., *Scientific evidence now points to global cooling, contrary to U.N. alarmism*, Washington Examiner, 3 aug. 2009 (www.washingtonexaminer.com).
50. More Th., *Libellus vere aureus nec minus salutaris quam festivus de optimo reipublicae statu, deque nova insula Utopia [Reprint of the Original from 1516] (Latin Edition)*, EOD Network, 2013
51. Opriță M., *De la Bucureștiul „ascuns”, la marginea Galaxiei*, Helion Online, 5 nov. 2019 (www.helionsf.ro).
52. Orwell G., *O mie nouă sute optzeci și patru*, Ed. Polirom, 2002.
53. Negrilă A. - M., *Împăratul Ghețurilor*, Ed. Diasfera, 2006.
54. Negrilă A. - M., *Stelarium: Regatul sufletelor pierdute*, Ed. Crux Publishing, 2016.
55. Negrilă A. - M., *Stelarium: Agenții haosului*, Ed. Crux Publishing, 2019.
56. Negrilă A. - M., *Stelarium: Regatul sufletelor pierdute*, Ed. Crux Publishing, 2016.
57. Nolan W. F., Johnson G. C., *Logan's Run*, Dial Press, 1967.
58. Perry M. J., *There is no climate emergency, say 500 experts in letter to the United Nations*, American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1 oct. 2019 (www.aei.org).
59. Popovici A., *Om de știință: Carnea de om ar putea reprezenta o alternativă pentru hrana viitorului*, Descoperă, 22 sep. 2019 (www.descopera.ro).
60. Robock A., Oman L., Stenchikov G.L., *Nuclear winter revisited with a modern climate model and current nuclear arsenals: Still catastrophic consequences*, Journal of Geophysical Research, vol. 112/2007, pp. 28-49.
61. Roshwald M., *Ultimatum – ultimele zile ale unui război atomic*, Ed. Politică, 1980.
62. Sagan C., *Communication with Extraterrestrial Intelligence*, MIT Press, 1973.
63. Sargent L. T., *Utopian Literature in English: An Annotated Bibliography from 1516 to the Present*, State College, PA: Penn State Libraries Open Publishing, 2016.
64. Schlueter N., *The True Lessons of 1984*, National Review, 9 feb. 2017 (www.nationalreview.com).
65. Scouras J., *Nuclear War as a Global Catastrophic Risk*, Cambridge University Press, 2 sep. 2019 (www.cambridge.org).
66. Shelley M., *Ultimul om*, Ed. Univers, 2014.
67. Snobelen S. D., *Statement on the Date 2060*, Isaac Newton. Theology, Prophecy, Science and Religion, 2003 (www.isaac-newton.org).
68. Snyder M., *Like the First New Deal, the Green New Deal Defies American Capitalism*, Liberty Champion, 18 feb 2019 (www.liberty.edu/champion).
69. Srivastava V., *Euthanasia: a regional perspective*, Annals of Neurosciences nr. 3/2014, pp. 81-82.
70. Sterling B., *Burning Chrome* by W. Gibson (*Preface*), Harper Collins, 1986, p. XIV.
71. Strauss M., *Ten Notable Apocalypses That (Obviously) Didn't Happen*, Smithsonian Magazine, 12 nov. 2009 (www.smithsonianmag.com).
72. UCLA Engineering, *Scholars assess threats to civilization, life on Earth. A serious look at existential and catastrophic risks hosted by UCLA's Garrick Institute for the Risk Sciences*, UCLA Newsroom, 28 iun. 2017 (www.newsroom.ucla.edu).

73. University of Kent, *Orwell's 1984 and the body of law*, Law and the Humanities LLM, 28 oct. 2018 (www.blogs.kent.ac.uk).
74. Zamiatin E., *Noi*, Ed. Polirom, 2014.
75. Wells H. G., *Mașina timpului. Războiul lumilor*, Ed. David/Litera, 1997.
76. *** *Open letter to UN Secretary-General: Current scientific knowledge does not substantiate Ban Ki-Moon assertions on weather and climate, say 125-plus scientists*, Financial Post, 29 nov. 2012 (www.business.financialpost.com).